Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

liv@eduskunta.fi

ASIA: Hallituksen esitys Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta (HE 34/2025 vp)

Liikenne ja viestintävaliokunta käsittelee hallituksen esitystä Yleisradiosta annetun lain muuttamiseksi. Lakiin lisättäisiin Yleisradion toiminnan ja talouden avoimuutta koskevat säännökset, täsmennettäisiin Yleisradion varautumiseen liittyvää tehtävää sekä joustavoitettaisiin Yleisradion hallintoneuvoston jäsenmäärää. Muutokset perustuvat parlamentaarisen Yle-työryhmän mietintöön. Lisäksi lakiin lisättäisiin median vapautta koskevaa EU:n asetusta täydentävät säännökset Yleisradion toimituksellisesta päätöksenteosta vastaavien johtohenkilöiden valintaa ja erottamista koskevista perusteista ja menettelyistä

Sanoma Media Finland oy ("Sanoma") kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa, ja esittää näkemyksenään seuraavaa:

Pääviestimme

1. Kannatamme Yleisradion toiminnan ja **talouden avoimuuden lisäämistä**. Lakiin kirjattavan avoimuusvelvoitteen tulee olla tarkka ja yksilöivä.

2. Yleisradion **varojen käytön tulee myös olla tarkoituksenmukaista**. Teknologian kehittymisen tuomia tehokkuushyötyjä, ja niiden johdosta taloudellisten panostuksien säästöjä, ei tule voida hyödyntää Ylen toiminnan laajentamiseksi.

3. Yleisradion **valvonta tulisi järjestää kokonaan yhtiöstä riippumattomasti**, kuten mediavapausasetus edellyttää. Hallintoneuvosto on lain mukaan osa yhtiön hallintoelimiä, eikä sen toteuttama valvonta täytä vaatimusta riippumattomuudesta.

Yleisradion toiminnan avoimuuden lisääminen ja tietojen julkaisuvelvoite

Kannatamme Yleisradion toiminnan ja varojenkäytön avoimuuden lisäämistä.
Yleisradion toiminta rahoitetaan kansalaisilta ja yrityksiltä kerättävällä verolla, ja siksi on perusteltua seikkaperäisesti julkaista, miten varoja käytetään.

Yleisradion tietojen julkaisuvelvoitteen tulee olla määritelty siten, että Ylellä on yksiselitteinen lakiin perustuva ja omille tulkinnoille riippumaton velvoite julkaista säännöllisesti merkityksellisiä tietoja, joiden perusteella Ylen toiminnan tehokkuutta ja taloudellisuutta voidaan arvioida sekä todentaa, minkälaiseen toimintaan verovaroja käytetään. Yhtiön toiminnan julkaisuvelvoitteen tulee talouden lukujen lisäksi sisältää tietoa myös Ylen toiminnasta.

Ylen tulee julkaista seikkaperäiset tiedot mm. hankkeista, alihankinnoista, kumppanuuksista sekä osakkuusyhtiöstä, joissa Yleisradio toimii, sekä mitkä yhteistyön taloudelliset vaikutukset ovat (esim. Yleisradion sisältöjen julkaiseminen kansainvälisillä alustoilla sekä yleisesti Yleisradion eri palveluiden verkkoliikenteestä).

Julkaistavien tietojen tulisi antaa kattava kuva mm. organisaation eri funktioiden kustannuksista sekä miten mm. eri ohjelmaluokkiin (genret) ja jakelualustoihin on panostettu.

Mediavapausasetus edellyttää, että yleisradioyhtiöiden rahoitusmenettelyt perustuvat avoimiin ja puolueettomiin kriteereihin, jotka vahvistetaan etukäteen. Yleisradion rahoituksen tulisi perustua vain yhtiölle laissa määrättyyn tarkkarajaiseen tehtävään. Päätehtävien ylittävä rahoituksen taso johtaa toiminnan hallitsemattomaan laajentumiseen ja sen myötä yksityisen median toimintaedellytyksien kaventumiseen.

Rahoituskurin lisäksi tarvitaan sellaista Yleisradion toimintaan kohdentavaa ohjausta, jolla torjutaan Yleisradion toiminnan laajentuminen, ja sen seurauksena kotimaisen yksityisen median moniäänisyyden kaventuminen. Teknologian kehittymisen tuomia tehokkuushyötyjä, ja niiden johdosta taloudellisten panostuksien säästöjä, ei tule voida hyödyntää Ylen toiminnan laajentamiseksi.

Yleisradion varojen käytön tulee aina olla tarkoituksenmukaista, ja niillä tulee voida kattaa vain lain mukaan Yleisradiolle velvoitettuja julkaisen palvelun tarkkarajaisia tehtäviä. Teknologian nopean kehittymisen tehokkuushyödyt vähentävät rahoitustarvetta ja pienentävät tarvetta kerätä kuluttajilta heidän yleistä ostovoimaansa kaventavaa Yle-veroa.

Valiokunnan mietinnössä tulisi täydentää esityksen perusteluja ja avata tarkemmin, mitä avoimuudella ja tietojen julkaisuvelvoitteilla käytännössä tarkoitetaan.

Ehdotettu 7b § on sanamuodoltaan liian yleisellä tasolla varmistamaan, että Yleisradio käytännössä julkistaisi sen toiminnan ja talouden arvioinnin kannalta riittäviä tietoja.

Sanoma yhtyy Medialiiton ehdotukseen siitä, että luonnoksen 7 b §:ää täydennetään lisäämällä pykälään toinen momentti seuraavasti:

7 b §: Avoimuus ja tietojen julkaiseminen

Yhtiön on edistettävä taloutensa ja toimintansa avoimuutta.

[Lisäys uusi 2. momentti:] Yhtiön on julkaistava kalenterivuosittain osasto-, yksikkö- ja aluetoimituskohtaiset henkilöstö- ja muut kulunsa selkeässä ja helposti saavutettavassa muodossa.

Lisäksi Sanoma ehdottaa, että kyseisen uuden momentin perusteluihin lisätään esimerkkilistaus sellaisista julkaistavista tiedoista, joita Yleisradion tulee vähintään vuositasolla julkaista. Tällaisia tietoja olisivat mm. journalistien määrä, koko henkilöstön määrä, TV:n kotimaisten sisältöjen euromääräiset ostot tuotantoyhtiöiltä, TV kansainvälisten ohjelmien ostot €, genrekohtaiset ostot, radio ja podcast sisältöjen ostot, Yleisradion omien tuotantojen kustannukset, teknologiakustannukset ja vastaavat tiedot.

Sanoma esittää, että valiokunta täydentäisi mietinnöllään esityksen 7 §:n yksityiskohtaisia perusteluita seuraavasti:

1. osasto- ja yksikkökohtaisesti eriteltyjen tietojen lisäksi, olisi Yleisradion julkaistava tiedot kuluista eriteltynä myös sen yksittäisten suomen-, ruotsin- ja saamenkielisten alueellisten toimitusten osalta.

2. yksityiskohtaisiin perusteluihin tulisi myös kirjata velvoite julkaista henkilöstö ja muut liiketoiminnan kulut eriteltynä kululajeittain vastaavasti kuin yhtiön viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen tuloslaskelman eriä koskevissa liitetiedoissa, siltä osin kuin näin eritellyt kulut ovat kohdennettavissa osasto-, yksikkö- tai aluetoimituskohtaisesti.

3. henkilöstökulujen osalta tämä tarkoittaisi, että ne olisi eriteltävä palkkoihin ja palkkioihin, eläkekuluihin sekä muihin henkilösivukuluihin.

4. muiden liiketoiminnan kulujen osalta kulut olisi puolestaan lähtökohtaisesti eriteltävä ainakin korvauksiin musiikin käytöstä, esitys-, tekijänoikeus- ja uusintakorvauksiin, ohjelmatoiminnan muihin palveluihin, ohjelmatoiminnan muihin kuluihin, jakelukuluihin, teknologiakuluihin, vuokriin ja kiinteistökuluihin sekä muihin kuluihin.

5. lisäksi Yleisradio tulisi velvoittaa julkaisemaan tiedot helposti vastaanottajien saataville, kuten on hallituksen esitysluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetty. Yleisradion tulisi julkaista kaikki tiedot helposti ymmärrettävässä ja hyödynnettävissä olevassa muodossa, esimerkiksi niiden tulisi olla ladattavissa Yleisradion verkkosivuilta jatkohyödyntämiseen soveltuvassa muodossa.

Liitämme tämän lausunnon loppuun esimerkkiluettelon julkaistavista tiedoista. Luettelo ei ole tyhjentävä, joten tiedot kuluista voidaan julkaista myös tätä tarkemmalla jaottelulla.

Yleisradio on esittänyt, että tietojen avoimuuden lisääminen olisi huomattavan raskas toteuttaa ja että sen toteuttaminen edellyttäisi. Sanoman on vaikea arvioida Yleisradion nykyisiä toiminnan ohjauksen ja raportoinnin järjestelmiä. Sanoma toteaa kuitenkin, että tässä lausunnossa esitettyjen tietojen kerääminen ja raporttien koostaminen on tavanomainen ominaisuus mediayhtiön talouden hallintajärjestelmissä. Tiedoissa ei myöskään ole mitään sensitiivistä kilpailunäkökulmasta, joka estäisi niiden julkaisemisen, koska Yle toimii julkisilla varoilla.

Yleisradion valvonta tulisi järjestää kokonaan yhtiöstä riippumattomasti

Yleisradion valvonta tulisi järjestää kokonaan yhtiöstä riippumattomasti.

Tällä hetkellä Yleisradion julkisen palvelun tehtävän valvonta on Suomessa uskottu yhtiön hallintoneuvostolle, joka on oikeudellisesti ja tosiasiallisesti osa Yleisradion johtoa. Yleisradiolain 2 luvussa on yhtiön hallintoa koskevat säännökset. Lain 4 §:n mukaan hallintoneuvoston lisäksi yhtiön hallintoeliminä ovat hallitus ja toimitusjohtajana toimiva pääjohtaja.

Ylen valvonnasta vastaa pääasiassa Yle-lain 6 §:n mukaisesti hallintoneuvosto, jonka valitsee perustuslain 36 §:n mukaisesti eduskunta, eli poliittista valtaa käyttävä taho. Hallintoneuvosto osallistuu Yleisradion johtamiseen, kuten sen strategiasta päättämiseen, ja on siten osa Yleisradion johtoa eikä puolueeton valvontaelin.

Mediavapausasetuksen 5 artiklan 4 kohdassa edellytetään, että julkisen palvelun median valvonta toteutetaan riippumattoman viranomaisen tai elimen toimesta taikka, että käyttöön otettaisiin mekanismeja, joihin hallituksilla ei ote poliittista vaikutusvaltaa.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan 6 §:n 1 momenttiin lisättäisiin uusi 8 kohta, jonka mukaan hallintoneuvoston tehtävänä olisi valvoa, ”*että julkisen palvelun toteuttamiseen osoitetut varat käytetään avoimesti ja tehokkaasti*”.

Mikäli hallintoneuvostolle annettaisiin ehdotetun Yle-lain 6 §:n 1 momenttiin tehtävän lisäyksen johdosta tehtävä valvoa varojen käyttöä, ei tämä toteuttaisi mediavapausasetuksen mukaisia kriteerejä Yleisradion valvonnalle.

Sanoma katsoo, että ehdotettua lisäystä Yle-lain 6 §:ään ei tulisi tehdä. Yleisradion valvonta tulee järjestää muulla tavoin ja riippumattomasti mediavapausasetuksen edellyttämällä tavalla.

Yleisradion toiminnan vaikutukset yksityisen median toimintaedellytyksiin

Tiedon huoltovarmuuden ja sananvapauden toteutumisen edellytyksiä ovat, että valtiollinen media ei valtaa ilmaisella tarjonnallaan koko markkinaa, vaan tilaa jäisi myös monimuotoiselle yksityiselle medialle. Pidämme siksi tärkeänä, että lain tasolla yksilöidään tarkkarajaisesti Yleisradion tehtävät. Lisäksi yhtiön toiminnallisessa ohjauksessa tulisi jatkuvasti arvioida yhtiön toiminnan vaikutusta koko mediamarkkinaan, sekä torjua median monisäänisyyden kaventumista.

Esitämme, että valiokunta kirjaisi mietintöönsä, että Yleisradiolle tulisi asettaa velvoite seurata yhtiön toiminnan vaikutuksia koko mediamarkkinaan, sekä toimia aktiivisesti haitallisten vaikutuksien torjumiseksi.

Yleisradion vastaavien toimittajien julkaisuvapaus ja riippumattomuus tulee turvata kaikissa olosuhteissa

Mediavapausasetus edellyttää, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että julkisen palvelun mediat ovat toimituksellisesti ja toiminnallisesti riippumattomia sekä tarjoavat yleisöilleen monipuolisia tietoja ja mielipiteitä puolueettomalla tavalla. Julkisen palvelun yhtiöiden johtajien tai johtokunnan jäsenten valinta- ja erottamismenettelyillä ja -perusteilla pyritään takaamaan julkisen palvelun medioiden riippumattomuus.

On hyvä, että esityksessä otetaan huomioon ”ammattimedian ja journalismin yhteiskunnallinen merkitys julkisen vallankäytön kansanvaltaisen kontrollin ja demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän avoimen kansalaiskeskustelun mahdollistajana aiheesta riippumatta”. Tärkeä on myös esityksen havainto, että ”pelkkää toimituksellisesta päätöksenteosta johtuvaa esitutkintaa, syyteharkintaa, tuomioistuinprosessia tai rikostuomiota taikka rikoksen vakavuusastetta ei siksi olisi

automaattisesti pidettävä merkkinä ilmeisestä kohtuuttomuudesta”, joka voi johtaa vastaavan toimittajan erottamiseen.

Helsingissä 16. toukokuuta 2025

Sanoma Media Finland Oy

Marcus Wiklund
Johtaja, yhteiskuntasuhteet

Liite 1 Esimerkkilistaus julkaistavista tiedoista

1. TOIMINNALLISET TIEDOT Yksikkö-, osasto- ja genrekohtaisesti eriteltynä

- Koko henkilöstön määrä
- Journalistien määrä
- Hankkeet ja yhteistyöt kolmansien osapuolten kanssa
- Osakkuusyhtiöt/ omistukset yhtiöissä
- Alihankinnat
- Yle Areenan ja Ylen sosiaalisen median katsojamäärät
- Opetusmateriaalien käyttäjämäärät

2. TALOUDELLISET TIEDOT Yksikkö-, osasto- ja genrekohtaisesti eriteltynä

KULUT

- Henkilöstökulut o Oma henkilöstö
- palkat, eläkkeet, muut henkilösivukulut o konsultointi- ja muut alihankinnat
- Tukipalvelut
- Kumppanuushankkeet
- Teknologiakulut
- Jakelukulut
- Kiinteistökulut o vuokrat o vastikkeet o kiinteistöverot o muut kiinteistökulut
- Matkakulut
- Koulutuskulut
- Uutistoimitukset o alueelliset toimitukset
- Sisällönhankintakulut TV/Audio/Areena
    - Kotimaisten sisältöjen euromääräiset hankinnat tuotantoyhtiöiltä
    - Kansainvälisten sisältöjen hankinnat o Ylen omat tuotannot
    - Genrekohtaiset ostot ja kulut
    - Ohjelmatoiminnan muut palvelut
    - Ohjelmatoiminnan muut kulut

- Opetusmateriaalien hankintakulut / sisäiset kulut

- Tapahtumatuotannon kulut o Maksut artisteille ja muille esiintyville taiteilijoille
- Muut kulut o Korvaukset musiikin käytöstä o Esitys-, tekijänoikeus- ja uusintakorvaukset

TULOT

- Lisenssimaksut
- Tapahtumatuotannon tulot
- Muut tulot

3. GENREKOHTAISET ERITTELYT, ESIMERKKI

Edellä esitetyt kulut ja tuotot tulisi lisäksi eritellä genrekohtaisesti:

- Kansainvälinen ohjelmisto o Uutistoiminta o Urheilusisällöt
  - Kotimainen ohjelmisto
- Audio o Lineaarinen radiotoiminta o Podcastit
- Areena o Kansanvälinen viihde o Elokuvat
  - Sarjat o Viihde o Kotimainen viihde o Kotimainen draama o Elokuvat
  - Sarjat o Uutiset
  - Ajankohtaisohjelmat o Urheilu